

dencijalno djelovati. Svaka reforma i adaptacija, koja na to zaboravlja, nije reformacija, nego deformacija. Reforme u Crkvi, pa ni u redovima, nema bez posvećenja, molitve i samozataje.

Kako je to, umno i uvjerljivo, izrekao, neki dan, general konventualaca, p. Bazilije Heiser, — za živo čudo: Amerikanac, — u onome svomu interview-u uredniku zagrebačkog »Veritas«-a (g. 1968., br. 9.)! U materijalizaciji je života (i redova) pogibelj. A u povratku je Ėvandelju rješenje. Primjeri privlače: »ljepota nadnaravnog«; »Bog i duhovni život«. Obnova redova »mora biti prije svega unutarnja, obnova duha, obnova sebe po našim pravilima. Ako se ona tako ne shvati, sve je promašeno«. No ljudi, nažalost, »od obnove prihvaćaju ono, što je lakše, a treba zahvatiti u bitno«. Otpadi nijesu »nikakva tragedija. To je blagoslovljeno pročišćavanje. Kad se more uzgiba, ono se uvijek čisti«. »Mi se moramo osuvremeniti, ali Red mora uvijek sačuvati svoju specifičnost, svoju bit, svoje izvorno poslanje. U protivnom, zanjekat ćemo sami sebe!«

Svaku mu riječ, Božjemu čovjeku, potpisujem. Svaka mu se pozlatila! Da svi redovnici, — osobito oni na odgovornim položajima, — ovako misle i rade, ne bih ja morao ni pisati ovoga članka. A ovako sam ga napisao: i uz riziko, da mi kažu, kako se, po običaju, petljam i u stvari, koje na mene ne spadaju.

Šta ćemo? Redovi su dio Crkve. A sudbina Crkve nas jednako zanima. Neka me stoga braća i sestre iz samostana ispričaju! »Si ceperimus loqui tibi, forsitan moleste accipies; sed conceptum sermonem tenere quis poterit?« (Job. 4, 2.).

Dr Ćedomil Ćekada

NOVA ZBIRKA OPROSTA

1. — Malo je koje pitanje kršćanskog nauka tako praktično, a vjernicima tako malo poznato, kao pitanje oprostima. Ima mnogo i Bogu posvećenih osoba kojima je znanje o oprostima tamno, nejasno, neodređeno. Što je još gore, ima dosta takvih osoba koje do oprostima mnogo ne drže, koje oprostima potcjenjuju, omalovažuju...

Crkva želi da vjernici poznavaju i cijene veliko duhovno blago — oprostima, da se njima nastoje što obilnije okoristiti. Zato je Sv. O. Papa Pavao VI oprostima posvetio posebnu

pisao.*) Sv. Otac u toj Konstituciji stari nauk o oprostima Apostolsku Konstituciju »Indulgentiarum doctrina«, koja je izašla 1. siječnja 1967, o kojoj je naš časopis u svoje vrijeme tumači, objašnjavanja, približava našem vremenu. S obzirom na sam nauk o oprostima, Papa ništa bitno ne mijenja, ne ukida. Znatne se promjene uvode samo s obzirom na dijeljenje oprosta. *PO* (= *potpuni oprost*), kojim Crkva prašta sve vremenite kazne za grijeh, primjenjujući nam zasluge Isusa, Marije i Svetih, mogao se prije dobiti više puta na dan, a sad se može dobiti samo jednom na dan, osim slučaja smrti, kako ćemo poslije vidjeti. *DO* (= *djelomični oprost*), kojim se prašta dio vremenite kazne, ne daje se sada kao prije matematički u određenom broju dana, godina (100, 300, 500 d.; 3, 5, 7, g...). Dajući za neko djelo ili molitvu *DO*, Crkva nam prašta toliko, koliko smo mi sami odnosnim djelom, molitvom zaslužili. Da to razumijemo, valja da znamo kako mi svakim dobrim djelom zaslužujemo povećanje milosti, povećanje slave u nebu, smanjenje vremenite kazne za grijeh. S obzirom na to smanjenje, Crkva nam, dajući *DO*, dodaje oprosta toliko koliko smo mi sami zaslužili. Ako je u našem činu bilo više vjere, ljubavi, žara..., više smo zaslužili da nam se oprosti. Onda nam i Crkva više prašta. Na taj se način promiče žar vjere, ufanja, ljubavi... Crkva sada posebno ističe važnost subjektivnog raspoloženja kod dobivanja oprosta. To se raspoloženje stiče molitvom, pokorom...

Da se dobije *DO*, treba izvršiti propisano djelo, a pri tome biti u stanju posvetne milosti. Ne može se steći smanjenje vremenite kazne, ako smo u teškome grijehu i zaslužujemo vječnu paklenu kaznu. Da se dobije *PO*, potrebna je ispovijed, pričest i molitva na odluku Sv. O. Pape. Ovi se uvjeti mogu izvršiti nekoliko dana prije ili poslije negoli se obavi propisano djelo (ispovijed barem kroz 15 dana, pričest barem kroz 8 dana). Ali dolikuje da pričest i molitva na odluku Sv. Oca bude isti dan kad se obavi propisano djelo. Uz jednu ispovijed može se steći više potpunih oprosta, ali uz jednu pričest može se dobiti samo jedan *PO*. Na odluku Sv. Oca dovoljno je izmoliti 1 Očenaš i Zdravomariju. Osim navedenih uvjeta, da se dobije *PO*, treba iz srca ukloniti svaku sklonost prema bilo kojem, pa i najmanjem, grijehu.

---

*) V. Dr. o. Jeronim Šetka, Apostolska Konstitucija o oprostima, Služba Božja VII (1967), 109—120.

2. — U spomenutoj Apostolskoj Konstituciji (Norma 13) Sv. Otac je obećao da će se preispitati stara Zbirka oprosta, da će se unaprijed oprostiti davati samo za glavne molitve i dobra djela pobožnosti, ljubavi, pokore. *Sveta Penitencijarija* pregledala je i *uredila novu Zbirku oprosta*, koju je Sv. O. Papa 15. VI 1968. odobrio i proglasio jedino autentičnom, ukinuvši opće oproste koji nisu u njoj. Nova je Zbirka objavljena 29. VI 1968. pod naslovom »Enchiridion indulgentiarum, Normae et concessiones, Typis polyglottis Vaticanis MCMLXVIII«. Sadrži:

Dekret Sv. Penitencijarije kojom se nova Zbirka oprosta proglašuje (Decretum) — str. 7—8;

Uvodne bilješke (Praenotanda) — str. 9—14;

Propisi o oprostima (Normae de indulgentiis) str. 15—25;

Tri općenitije podjele oprosta (Tres concessiones generalliores) — str. 27—38;

Druge podjele oprosta (Aliae concessiones) — str. 39—72;

Dodatak: Pobožni uzdasi (Appendix: Piae invocatives) — str. 73—78;

Dodatak: Pobožni uzdasi (Appendix: Piae invocationes) — (Documentum: Constitutio Apostolica »Indulgentiarum doctrina«) — str. 79—112;

Kazalo (Index) — str. 113—118.

Svrha je ovih redaka *da se potanje prikaže taj sadržaj*.

Da se odredi koje su glavne molitve i dobra djela pobožnosti, za koja će se unaprijed davati oprost, Crkva gleda na tradiciju i na izmijenjene okolnosti u kojima danas živimo, pa oproste daje za molitve i dobra djela koja na poseban način pomažu ne samo da pružimo naknadu za grijeh nego i da se užežemo u većem žaru ljubavi. (Enchiridion... str. 11).

Prema tradiciji, *prisustvovanje sv. Misi i primanje sakramenata* Crkva ne obdaruje oprostima. To su već po sebi nepresušivi izvori čišćenja i posvećenja. Ako se ipak oprost daje prigodom prve Pričesti, prve Mise i sl., to ne biva zbog Pričesti ili Mise, nego zbog posebnih okolnosti: zbog svečanosti u kojoj vjernici sudjeluju; zbog dobra primjera što ga oni daju ostalim vjernicima; zbog časti što je iskazuju presv. Sakramentu... Oprost se daje za različita druga djela privatne i javne pobožnosti, za djela ljubavi i pokore kojima se danas daje veća važnost. Sva ova djela, obdarena oprostima, kao — uostalom — sva druga dobra djela, svi križevi ustrpljivo podneseni, usko su povezani s Misom i sakramentima, koji su glavni izvor posvećenja i čišćenja. Dobra djela i žrtve

— to je prinos vjernika što se dodaje žrtvi sv. Mise. Misa i sakramenti navode vjernike da bolje vrše dužnosti; a vršenje dužnosti duhovno ih raspolaže da plodonosnije primaju sakramente i prisustvuju Misi. (Ench. 11 s.).

U dijeljenju oprosta Crkva danas daje veću važnost samome djelu vjernika (*opus operantis*). Zato ne daje oprost za mnoga djela pobožnosti (*opus operatum*) koja su tako reći odijenjena od svakidašnjega života, nego za ograničen broj onih djela po kojima ćemo svoj život učiniti korisnijim i svetijim. Ide se za tim da se ukloni razdor između vjere — koju ispovijedamo — i svakidašnjeg života; da se ljudski, obiteljski, staleški, naučni, tehnički naponi povežu s pobožnošću i uprave na slavu Božju. Crkva danas ide više za tim da nas privede k duhu molitve, pokore, vježbanju bogosl. kreposti, nego ponavljanju određenih obrazaca molitava i vršenja određenih čina. (Ench. 13).

Iza spomenutih uvodnih napomena, u Zbirci se dalje navode propisi (Normae) o oprostima iz Apostolske Konstitucije i kanona koji su još na snazi. Tako je tu sabrano sve što se odnosi na oprost, što o oprostima treba znati. (Ench. 15—25).

3. — Zatim slijede *tri općenitije podjele oprosta*, koji se odnose na naš svakidašnji život. Ti su oprosti dani da kršćanin posveti čine svakidašnjeg života i potakne se na savršeniju ljubav. (Ench. 29). Uz podjelu oprosta navode se obilno, za korist i pouku vjernika, bilješke — citati, iz kojih se vidi da su podjele tih oprosta potpuno u duhu Sv. pisma i II Vat. Sabora. Prvi i drugi od njih uključuju više oprosta koji su prije bili dani za različita dobra djela. Treći je nešto sasvim novo i odgovara našim vremenima: dok se ublažuje post i nemrs, ima se više nastojati oko drugih djela pokore. Tko je tako revan, pa ih češće preko dana učini, primit će veće milosti i obilnije praštanje vremenite kazne, više će koristiti dušama u Čistilištu. (Ench. 29 s.).

Prva općenitija podjela oprosta glasi: Daje se DO vjerniku koji u vršenju dužnosti i u podnašanju teškoća života, s poniznim pouzdanjem, podigne srce k Bogu dodavši — makar samo pameću — koji pobožan uzdah. — Podjelom toga oprosta vjernici se navode da vrše Kristovu zapovijed: Treba uvijek moliti! (Luka 18, 1). Ujedno se potiču da u vršenju dužnosti i u teškoćama čuvaju i povećavaju jedinstvo s Kristom. U novoj Zbirci nikakav uzdah nije posebno obdaren oprostom. Uzdah je samo dopuna činu. Crkva hoće da su u vršenju dužnosti, u teškoćama svi naši čini posvećeni pobožnim

uzdasima. Da se u vršenju dužnosti, u podnašanju teškoća dobije oprost, može se izgovoriti uzdah koji bolje odgovara okolnosti, koji nam sam od sebe iziđe iz srca. A možemo izreći i koji od mnogobrojnih uzdahâ koji su posvećeni dugotrajnom upotrebom, koje vjernici obično izgovaraju. (Isp. Ench. 76-78). Takvi uzdasi mogu biti vrlo kratki: Bože moj! Hvaljen Isus! Vjerujem u te, Gospodine! Ljubim te, Bože! Bože, smiluj se!... Uzdah se ne mora izgovoriti, nego se može pomisliti. (Ench. 31—33).

Druga je općenitija podjela oprosta: Daje se DO vjerniku koji — vođen duhom vjere — iz milosrdne ljubavi nešto učini ili daruje da pomogne bližnjemu u duhovnoj ili vremenitoj potrebi. — Taj je oprost poticaj kršćanima da slijede primjer i zapovijed Kristovu, pa da što češće vrše djela ljubavi i milosrđa. Oprost se ne daje za sva djela ljubavi, nego za ona koja se čine na korist braće što su u nevolji, kao: dati hranu, odjeću siromahu; nekoga poučiti u vjeri, utješiti u nevolji i sl. (Ench. 33—36).

Treća je općenitija podjela: Daje se DO vjerniku koji se dragovoljno, u duhu pokore, odreče stvari dozvoljene i sebi drage. — Tim se oprostom vjernik navodi da obuzdava svoje sklonosti, strasti, da se uči mrtviti svoje tijelo i biti što sličniji Isusu, koji je bio siromah i nosio križ. Post, nemrs postaje vredniji, Bogu miliji, ako hranu, koje se odrećemo, dade-mo siromahu. (Ench. 36—38.)

4. — Središnji su i glavni dio nove Zbirke *druge podjele oprosta* za različite molitve i dobra djela. U novoj Zbirci nema mnogih dobrih djela ni molitava za koje se prije davao oprost. Sada se daje samo za starije i općenitije molitve (Vjerujem, Veliča, Zdravo Kraljice, Pod tvoju obranu...), a ne za one koje se upotrebljavaju samo u nekim krajevima ili obredima. Od dobrih djela, koja su prije imala oprost, neka su — kako je već rećeno — svedena na općenitije oproste, a posebno se oprost daje samo za ona djela koja imaju veću važnost i znaćenje za kršćanski život. Za neke molitve i djela, uz DO, daje se i PO. To se kod podjele izričito kaže. Ako se PO daje za djelo koje se može dijeliti (npr. Ružarij...), pa netko iz opravdana razloga djelo ne dovrši, ima za obavljeno, izmolljeno, dio DO. (Ench. 41—43)

Evo, dakle, za koje se molitve i dobra djela daje oprost. DO ima tko izmoli:

*) U zagradama je broj pod kojim se u Zbirci nalazi podjela oprosta.

- Djela naša ... (1)
- Klanjam ti se smjerno ... (4)
- K tebi se, o sveti Josipe ... (6)
- Zahvaljujemo ti ... (7)
- Anđele Božji ... (8)
- Anđeo Gospodnji ... ili (u Uskrsno doba:) Kraljice neba (9)
- Dušo Kristova ... (10)
- Vjerujem u Boga ... ili: Vjerujem u jednoga Boga ... (16)
- Laude ili Vespere Mrtvačkog oficija (18)
- Ps. 129: Iz dubine ... (19)
- Gospodine Bože svemogućí ... (21)
- Evo se ja, o dobri i preslatki Isuse ... Tko to izmoli pred križem poslije pričesti u petke Korizme i Muke, ima PO. (22)
- Usliši nas, Gospodine sveti ... (24)
- Premilí Isuse ... Ako se moli javno na blagdan Srca Isusova, prima se PO. (26)
- Isuse preslatki ... Tko izmoli javno na blagdan Krista Kralja, dobiva PO. (27)
- Litanije: Imena Isusova, Srca Isusova, Krvi Isusove, Bl. Dj. Marije, sv. Josipa, svih Svetih. (29)
- Veliča ... (30)
- Marijo, Majko milosti ... (31)
- Spomeni se, o predobrostiva ... (32)
- Ps. 50: Smiluj mi se ... (33)
- Molimo za Papu našega ... (39)
- O sveta Gozbo ... (40)
- Pokoj vječni ... (46)
- Dostoj se, Gospodine, sve ... (47)
- Zdravo, Kraljice ... (51)
- Sveta Marijo, pomози ... (52)
- Pod tvoju se obranu ... (57)
- Dodi, Duše Sveti ... (62)
- Pohodi, molimo, Gospodine ... (64)

Isto tako DO ima:

- Tko izmoli po bilo kojem odobrenom obrascu djelo vjere, ufanja, ljubavi, skrušenja. Oprost se daje za svako od tih djela. (2)
- Tko pohodi presv. olt. Sakramenat. Ako pohod traje barem pola sata, dobiva se PO. (3)

- Tko u bilo koje doba godine posjeti groblje i pomoli se (pa i mišlju) za pokojne. Tko tako učini u dane 1-8. XI. ima jednom na dan PO. Ovi se oprostili namjenjuju za duše u Čistilištu. (13)
- Tko obavi duhovnu pričest. (15)
- Tko uči ili poučava kršćanski nauk. (20)
- Tko prisustvuje javnoj devetnici pred Božić, Duhove ili Bezgrešno Začeće. (34)
- Tko se pobožno služi predmetom (križ, krunica, medalja, škapular) što ga je propisno blagoslovio bilo koji svećenik. Ako je taj predmet blagoslovio Papa ili biskup, tko se njime pobožno služi, ima PO na blagdan Sv. Petra i Pavla, ako još obavi ispovijest vjere služeći se bilo kojim odobrenim obrascom. (35)
- Tko izmoli Malo oficije: Muke Isusove, Srca Isusova, Bl. Dj. Marije, Bezgrešnog Začeca, sv. Josipa. (36)
- Tko izmoli bilo koju, od Crkve odobrenu, molitvu za sveć. i redovn. zvanja. (37)
- Tko pobožno obavi razmatranje. (38)
- Tko prisustvuje propovijedi. Ako smo za vrijeme misija bili na nekoliko propovijedi i na završnoj svečanosti, imamo Po. (41)
- Tko prisustvuje mjesečnoj obnovi, rekolekciji. (45)
- Tko izmoli dio Ružarija. Ako ga izmolimo u crki, u obitelji, redovničkoj zajednici, imamo PO. Pri tome valja znati: Pet desetica Ružarija mora se izmoliti bez prekidanja; uz moljenje treba razmišljati o otajstvima; ako se moli javno, otajstva, prema običaju, valja spomenuti; u privatnom moljenju dosta je samo razmišljati i moliti. (48)
- Tko čita Sveto pismo iz poštovanja prema Riječi Božjoj, kao duhovno štivo. Ako tako činimo barem za pola sata, dobivamo PO. (50)
- Tko na blagdan bilo kojeg Sveca izmoli koju, od Crkvene vlasti odobrenu, molitvu njemu u čast. (54)
- Tko se pobožno prekriži izgovarajući riječi »U ime Oca...« (55)
- Tko izmoli »Divnoj Dakle...« s molitvom. Kad se to svečano moli na Veliki četvrtak i na Tijelovo, prima se PO. (59)
- Tko izmoli »Tebe Boga...« Ako se moli javno na Staru godinu, dobiva se PO. (60)
- Tko izmoli »O dođi, Stvorče...« Kad se moli javno na Novu godinu i na Duhove, dobiva se PO. (61)

Tko obnovi krsni zavjet služeći se bilo kojim odobrenim obrascem. Tko to učini na Uskrsno bdjenje ili na godišnjicu krštenja, ima PO. (70)

Osim već spomenutih slučajeva, *PO dobiva:*

Tko pobožno, makar i preko radija, primi Papin blagoslov koji on daje Rimu i svijetu. (12)

Tko na Veliki petak pobožno prisustvuje obredu klanjanja Križu i poljubi ga u svečanom liturg. obredu. (17)

Tko učini barem tri dana duhovnih vježbi. (25)

Na času smrti, ako nema svećenika da podijeli sakramente i Papin blagoslov, tko je raspoložen, a u životu je obično molio neke molitve. (To mu moljenje popunja tri obična uvjeta). Pohvalno je pri tome upotrijebiti raspelo, križ. Taj oprost može dobiti i onaj koji je toga dana već dobio PO. (28)

Na dan prve Pričesti prvopričesnici i svi koji prisustvuju obredima. (42)

Na dan prve Mise, koja se govori s nekom svečanošću, mladomisnik i vjernici koji prisustvuju. (43)

Svećenik na 25-, 50-, 60- godišnjicu ređenja, ako taj dan obnovi odluku da će vjerno vršiti svoje dužnosti. Kad se to slavi s nekom svečanošću, vjernici, koji prisustvuju, imaju PO. (49)

Tko učini Križni put. Da se oprost dobije, treba obići 14 stajališta i razmišljati o Muci Isusovoj. Ne mora se razmišljati baš o pojedinom stajalištu. Ako se Križni put čini javno, dosta je da jedan obilazi stajališta, a ostali mogu ostati na svome mjestu. Tko je spriječen, PO može steći, ako barem pola sata čita i razmišlja o Muci Isusovoj. (63)

Tko pohodi župsku crkvu na dan sv. Zaštitnika i na 2. VIII i izmoli Očenaš i Vjerovanje. (65)

Tko pohodi crkvu ili bogomolju na dan Mrtvih i izmoli Očenaš i Vjerovanje. Oprost se ima namijeniti za pokojne. (67)

Tko pobožno pohodi crkvu ili bogomolju redovnika (-ca) na blagdan sv. Utemeljitelja i izmoli Očenaš i Vjerovanje. (68)

Prema tome, većina je potpunih oprosta podijeljena za pojedine prigode preko godine. Svaki se dan može dobiti PO — ali samo jedan na dan! — za ova djela: Pohod presv. olt./ Sakramentu koji traje barem pola sata; čitanje Sv. pisma koje traje barem pola sata; Križni put; moljenje Ružarija u crkvi, obitelji, u redovn. zajednici. Osim ovih općih podjela oprosta za svu Crkvu, pojedinci i pojedine zajednice mogu dobiti od

Sv. Crkve još i druge oproste. Tako npr., članovi Franjevačkog reda mogu imati PO na blagdane: Bezgrešnog Začeca, sv. Franje, sv. Klare, svih Svetih Franj. reda, sv. Ante Pad., sv. Bonaventure, Rana sv. Franje, sv. Didaka...; na dan redovn. oblačenja (ulaska u novicijat), na dan prvih i vječnih zavjeta; na 25-, 50-, 60- i 75- godišnjicu prvih zavjeta. Da oproste dobiju treba da se ispovjedu, pričeste, mole na odluku Sv. Oca i obnove odluku da će vršiti svoje dužnosti.

*
* *

Oprosti su veliko duhovno blago. Crkva hoće da to blago cijenimo. Cijeniti oproste znači cijeniti Križ, Muku Isusovu, zasluge Bl. Dj. Marije i Svetih. Ne cijeniti oproste znači ne cijeniti zasluge Isusa, Marije i Svetih. Crkva želi da nastojimo što više dobivati oproste. Time ćemo prikazati zadovoljštinu za svoje grijehе, pomoći dušama u Čistilištu, ukloniti od sebe bičeve srdžbe Božje. Jer ako mi sami zadovoljujemo za grijehе, neće Bog slati na nas vremenite kazne (rat, glad, bolesti i sl.). Dobivanje oprosta bit će nam ujedno poticaj da svetije, kreposnije živimo: da se bolje čuvamo grijehа, da više molimo, da činimo dobra djela, za koja se oprosti daju... Nastojmo ih ne samo mi sami dobivati nego to preporučimo pobožnim dušama, svim vjernicima. Takvim nastojanjem oko sticanja oprosta pripraviti ćemo se da sebi osiguramo PO na smrti, a time će nam nastojanje biti preobilno naplaćeno.

Dr. o. Jeronim Šetka

PODANAŠNENJE

Na sva se usta priča danas o podanašnjenju (aggiornamento). Duhovi su još uvijek podijeljeni. Na površinu izlaze često najoprečnija i najrazličitija poimanja i shvaćanja. Zanimaju se, a to je posebno zanimljivo, za probleme Crkve i njezine obnove i oni koji to nisu nikada činili, oni koji je ni najmanje ne vole kao što su to liberalci, slobodni zidari, materijalisti. I, a to je posebno čudno, jedni i drugi i treći pokušavaju u nauci koncilske Crkve i njena »aggiornamenta« naći opravdanje, dokumentaciju za svoje izvjesne nazore na svijet. I još nešto: jer bi ta namjerna gospoda »željela« da Crkva »ide naprijed«, kritiziraju je, guraju je jednostavno naprijed,

jer im je mnogo stalo do toga da ona ne bi ostala za vremenom, za njima. . . Vjerovatno se kosti osnivača gore spomenutih vođa prevrću u grobovima od nemira, od vrućice.

U samoj su Crkvi, što se posadašnjenja tiče, posebno grlate dvije struje: oni koji su ZA ili PROTIV u pretjeranoj mjeri. Prvi zaboravljaju jedno od osnovnih načela života. Život uopće, pa ni život Crkve, nije neka dovršena stvarnost. Život se razvija, dobiva nove forme, ide naprijed. Čemu se onda čuditi da je juče, pred deset ili pedeset godina bilo drukčije nego je to danas, čemu onda osuđivati one koji su baštinili navike života drukčije od naših današnjih; ta oni su živjeli u svojem vremenu. Drugi pak, oni naime koji su protiv posadašnjenja, iako su prvima naoko i de facto oprečni, griješe protiv istog načela, načela naime razvoja, napretka. Život nije dosegao svoju kulminaciju kad se dalo i odredilo norme, zakone. Jer ti isti zakoni podliježu često napasti da ostare, jer se uistinu često mijenjaju. Život se razvija.

I zbog toga ZA ili PROTIV dolazi do tako čestih sukoba u redovima Crkve, posebno u diskusijama o Crkvi, o novom. Dolazi do branjenja ideja koje su davno pokopane ali i onih koje su na granici krivovjerna. Crkva radi toga sigurno najviše trpi, neprijatelji se njezini posebno vesele. A to ne bi smjelo biti. Neka zdrave kritike, neka konstruktivne kritike, neka i oštre kritike pa i na račun Crkve. Ali neka u toj kritici baza bude ljubav. Nek se kritizira kroz ljubav prema Bogu, prema Crkvi. A gdje ljubav vlada ne će biti ogorčenih, nepromišljenih napada ni s jedne ni s druge strane. Gdje je ljubav, tu nema vrijeđanja, tu se svi međusobno poštuju.

MOLITVA

Mnogo se toga danas izmijenilo. Neke važne i elementarne vrijednosti naše prošlosti su nestale, druge su se vidno promijenile, neke opet stavljene u pitanje. Molitva, na primjer.

»Danas više ne molimo kao prije. Nema više onih višesatnih moljenja, klanjanja, krunica, križnih puteva, devetnica, trodnevnica«, čuje se često sa strane i onda se konstatira da više, a posebno ne mladi, nismo pobožni kao prije. No, više, duže moljenje ne će nas učiniti pobožnijima. »Duže moliti« po sebi nije duboki princip molitvene obnove. Temelj mora biti solidniji. Moramo uzeti u obzir evoluciju svijeta, novonastalu situaciju čovječanstva! Ako smo se dosada vezali uz

stalne formule, načine izražavanja, određene obrede, kategorije, to je danas došlo vrijeme da istinski razumijemo kako je naš Bog izvan, iznad kategorija (to se u filozofiji pripušta — u životu Crkve pak ne!), kako je on transcendentalan (ni sakramenti nisu čak nešto apsolutna - krštenje, najglavniji sakrament, može se na pr. nadomjestiti željom, mučeništvom!). Prvi uvjet pobožnosti i susreta s Bogom je zreo, ozbiljan, pošten stav prema svemu stvarnome i u svakoj prigodi, a onda u taj stav uključiti kategorijske čine (ti čini nisu svi jednako vrijedni) kao dio pobožnosti koja se konačno svodi na ljubav prema Bogu i čovjeku.

Prije se ljude kvalificiralo na pobožne i nepobožne već prema tome koliko su vremena proveli u crkvi, procesijama, koliko su krunica rekli i slično. Religioznost se prije svega i gotovo isključivo vidjelo u formama pobožnosti. Kako je liturgijska obnova koju doživljavamo dirnula u izvjesne forme i formule, prepali se neki da se uništava i sama religija.

Obnova molitve je bila nužna. A i poslije najozbiljnije reforme ostat će još uvijek mnogo toga što će biti potrebno usavršavati.

»HORA CANONICA«

(Okolo problema discipline u crkvenim zavodima)

Na pamet mi je pala ova tema, »de hora canonica«, kad sam, ovih dana, čitao u novinama izvještaje i polemike pod naslovom: »Hora legalis«, a u vezi sa uzbunom, koju su, najprije u Sloveniji, a onda i u čitavoj našoj mladoj javnosti, širom države, izazvali slovenski prosvijetni radnici u Mariboru, kad su (preko mariborske Općinske skupštine) uveli za omladinu »policijski sat«: zabranili djeci, đacima, omladini, ispod 16 godina, da po noći, iza osam sati zimi, a iza devet sati ljeti, izlaze na ulicu ili zalaze u zabavne i plesne lokale (pa i u pratnji starijih), a isto tako da pohađaju filmske predstave, »nepodesne za omladinu«; sve to uz kaznenu odgovornost roditelja.

Nijesu, eto, znali, kako da inače izađu na kraj sa »nadbudnicima«. Pune ih ulice, i po danu i po noći. Skitaju se. Napadaju prolaznike. Ostaju na čajankama i po plesovima do u zoru, do u kasne noćne i jutarnje sate. Zalaze u sumljive lokale. Opijaju se. Izazivaju incidente. Krađu. Provode nemoral. Bijegaju od kuće. Djevojčice i učenice gube, još malodobne, nevinost i počinjaju pobačaje.

Dodijao i pedagogima omladinski kriminal i omladinski nemoral. Pa ljudi zaboravili na lijepe fraze moderne psihologije i pedagogije i vratili se starinskim metodama patrijarha. »Potegni dijete za uši, kad je zločasto!«, »Zatvori ga u kuću, kad neće da sluša; kad mu nije savjeta!« A školske su im kape i kecelje, — djevojčicama, — napravili već odavna. Da ih lakše prepoznaju i kontroliraju po ulicama, kao ono nekada naši, travnički, »prefekti vanjskih đaka«. I da im onemoguće natječaje u kratkoći »mini-sukanja« po školama.

Nije, da smo se baš posve vratili k starom, sredovječnom, reglemanu, po kojemu se iza smrknuća i »zdravemarije« nije više smjelo na ulicu. Ali vraćamo se. Sat, dva prije ili kasnije ne odlučuje. Glavno je, da opet »stežemo«. Ne može se bez discipline. Čovjeku je, — osobito onome mladome, — potrebna »uzda«: inače ode »u štetu«; — pokvarit će se prije reda.

Samo naša se je omladina odmah pobunila protiv tih »novih mjera«. Obećavali joj slobodu; darovali joj punoljetnost već sa deset godina; proglasili je »zlatnom« i »dobrom«; osudili zauvijek svaku pedagošku priliku i svako nasilje nad mladim dušama; a sada im ti isti, opet otimlju slobodu. E neće! Nedosljedno je. Reakcionarno je. Neustavno je. Mora tu odluku poništiti Ustavni sud.

Sad, je li to bilo ustavno ili neustavno, o tome neka drugi sude. Ja znam jedno, da je život opet odnio pobjedu nad teorijom i frazama. Stoljetna i tisućljetna iskustva dobila su drastičnu satisfakciju. I kršćanstvo s njima.

Nije čovjek anđeo. Buja mu u duši i trnje. Uglavnom je skloniji zlu nego dobru. Dobru aplaudira, za zlom ide. Dobro mu inponira, zlo ga vuče. Grubo i silovito. Valja stoga, da se čuvamo i da jedan drugome pomažemo. Poukom, primjerom, ali i — disciplinom. I zakonom, i stegom, i zabranama, i kaznama. Valja od čovjeka, a mladoga najviše, uklanjati pogibli i priliku na zlo. Valja ga braniti od napasti. Valja mu oteti iz ruke nož, kojim bi se mogao obraniti. Valja ga potjerati od vatre.

Nije čovjek anđeo. Nije ni onda, kad je na njemu sveti red. Nije ni mladić anđeo. Nije ni kada aspirira na svetište.

Eto, tako smo od »hora legalis« stigli do »hora canonica«. Obreli smo se na terenu, koji je i nama svećenicima blizu. Na terenu svećeničke, sjemenišne, discipline. Toj sam ja odredio ovaj članak. »Hora canonica« ovdje je samo simbol. Ona je samo jedan od bezbrojnih propisa, — pravno-zakonskih ili

običajnih, svejedno, — kojima je Crkva i njezina tradicionalna askeza ograničavala slobodu onih u svetištu. Nijesu ti dali, zamjerali su ti, ako si, kao svećenik, redovnik, klerik, bez potrebe, po noći, »post horam canonicam«, hodao, izlazio na ulicu, ulazio u lokale. Osuđivali su te. Sablažnjivali su se. Krivo su na tebe gledali. Izlažeš se, mislili su. Smućuješ svijet. A nijesu nam samo, to zabranjivali i zamjerali. Bilo je puno takvih zabrana i zamjerki. Čitav jedan mali disciplinirani kodeks »svećeničke časti«.

U ovom članku ja ću ostati prvotno kod jednog poglavlja iz ove materije, koja je danas vrlo vruća u katoličkom i crkvenom životu. Pitanje je to discipline po našim sjemeništima. A onda i po drugim duhovnim, — redovničkim, samostanskim, — kućama i komunitetima.

II. vatikanski sabor zaželio je, — svi to znamo, — da se dosadašnja uzualna disciplina po sjemeništima i samostanima modificira. I da se revidiraju njezine metode. Da se iz nje ukloni sve »žandarsko«. Da se auktoritet ne urgira i ne primjenjuje kruto i policijski, nego blago i očinski. Da se više pazi i na psihologiju čovjeka, i na dostojanstvo ljudske osobe, kojega nitko, — ni podložnik, — ne gubi po kršćanskom i evanđeoskom posluhu, i na prilike i individualni karakter pojedinaca. Da se više operira motivima i savjetima, nego zabranama i kaznama. Da se i tu primjenjuje princip »dijaloga«.

Sigurno u tom zahtjevu koncila ima puno mudrosti. I dosada su svi pametni i razboriti duhovi ljudi u Crkvi na tom insistirali i toga se držali, koliko su im dopuštale prilike i običaji. Tradicija je svetaca i umnika uvijek bila takva. Tradicija i praksa.

Samo, ima ih, koji te saborske direktive očito nijesu ispravno shvatili. Pa su u svojim kombinacijama i zahtjevima pretjerali i otišli u ekstrem. Zlorabe ovu plemenitu širokogrudnost Crkve. Pa hoće da u našim sjemeništima i duhovnim kućama, praktično, poruše svaku disciplinu, a njihove pitomce, alumne, podare jednom slobodom, koja više nije ni kršćanska, a kamo li duhovska i evanđeoska. Predlažu, da se u crkvenim zavodima, u stvari, kolektivni život i odgoj naprosto kasira i zamijeni sistemom potpune individualne slobode: samoodgojem. Da nema dnevnoga reda, nema pravila, nema šutnje, nema određena vremena za studij, rad i molitvu, nema inspekcije, nadzora, pozivanja na odgovornost. Da pitomci mogu po volji izlaziti iz zavoda, zalaziti u obitelji, pohađati vanj-

ske prijatelje, korespondirati, s kim hoće, ići na utakmice, priredbe, zabave, u kino, u kazalište, čitati sve, što im se učini zgodno i što ih »interesira«, »neusiljeno« šetati i prijateljevati, klerici sa djevojkama i ženama, redovnice s mladićima i muškarcima. Da tako »otvrdnu«, da se »naviknu« na život u svijetu i s ljudima, da postanu prirodniji i humaniji. Sve to »po svojoj savjesti«: i sami, pa i po noći, osobito ako to zahtijeva »apostolat« ili »odgoj za apostolat«.

U nekim krajevima i zemljama na zapadu počelo se to, ovdje ondje, — sve više i sve radikalnije, — provoditi i u praksu. Bitno je relaksirana disciplina po sjemeništima i samostanima. Vrata su im, nekima, pa vas dan otvorena. Zajedničkih vježbi skoro ni nema. I na ručak i na večeru svatko dolazi, kad hoće: kao u hotelu. Programski se olakšavaju tereti sjemenišnog i samostanskog života. Bit će tako, nadaju se, više zvanja. Opast će strah pred mrkim zidovima i sumornom prazninom duhovnih kuća.

Kod nas, na sreću, još nitko nije otišao tako daleko. Nijemo mi još toliko »savremeni« ni »punoljetni« i »zreli«.

Ne ćemo ni biti, želimo li sebi i Crkvi dobro. Pričekat ćemo radije: da vidimo, čim će roditi ti eksperimenti na zapadu. A ne će, vidi se već danas, roditi ničim dobrim. Rodit će, — mi o tom nimalo ne sumnjamo, — samo teškim razočaranjima i sablaznima. Masovnom lajicizacijom, posvjetovnjačenjem, svećeničkog i redovničkog podmlatka. Krizom celibata i djevičanstva u Crkvi. I — naglim opadanjem broja zvanja.

Dosadašnja iskustva nijesu donijela ništa dobro. Ni ne obećavaju ništa dobro. U Americi već dižu uzbunu. Prvi put, iza decenija, stao je naglo opadati priraštaj u sjemeništima i samostanima: znatno je niži nego prije pet, šest godina. A na Biskupskom sinodu u Rimu, u raspravi o problemima svećeničkog podmlatka i sjemenišne reforme, bile su već iznesene i statistike, iz kojih se vidi, da su sjemeništa »zatvorenoga tipa« plodnija zvanjima i ređenjima od onih »otvorenih tipa« i veće disciplinirane slobode. A bit će, da nije drukčije ni upogledu apostolskih i asketskih kvalifikacija, i upogledu celibata.

Drukčije, to se zna, ne može ni biti. Ljude duhovne elite ne možemo odgajati na isti način, kako odgajamo obične vjernike: kandidate svjetskih, civilnih, zvanja. Duhovnog čovjeka treba naučiti na molitvu, na red, na rad, na samosvladavanje: sve to u interesu i u službi nadljudskih, nadzemljaskih, božanskih ideala. A toga nema ondje, gdje svatko vrši svoju volju i ide za onim, na što ga potiču i navode njegove nagonske

želje. A one uvijek vuku u obično, u masovno, u površno. Životnog idealistu po profesiji mora odgajati netko bolji i duhovno iskusniji od njega i po jednom zakonu, koji je veći od zakona i stila s ulice. Na svjetskim se zabavama i u mješovitom društvu mogu, eventualno, odgajati mladići i djevojke za brak i za poziv u svijetu, — a i to dakako, samo uz mnoge rezerve, — ali nikada za celibat i za staleško posvećenje Bogu. Psihološki je to nemoguće. Narav seksusa to ne da. Spolni se nagon disciplinira samo pažnjom, obuzdavanjem, uzdržavanjem, žrtvovanjem, čistoćom. Istom zauzan može se on, s vremenom, pozitivno kanalizirati, upitomiti, sublimirati. Čovječanstvo je tomu naučilo iskustvo generacija. A Crkvu je tome naučio, još bolje, instinkt Duha milosti. I njezina ispovjedna i pastoralna praksa.

Nijedan čovjek ni svećenik od, duhovne, institucije ne vjeruje u kršćanski, a kamo li u svećenički i redovnički, odgoj bez discipline i bez rezerve među spolovima. Pređa mnom, neki dan, malo da nije skočio sa stolice jedan svećenik-redovnik, kad smo u razgovoru došli i na reklamiranje mješovitih ljetovanja katoličkih omladinaca i omladinki i na stranicama katoličke štampe. Toliko se je bio uspalio. Protestirao je protiv toga u ime svojih 30 godina intenzivnog pastoralnog rada s omladinom i među omladinom i svoje ljubavi k njoj. S bezbroj je, veli, mladića i djevojaka o tom govorio. I bezbroj mu se je mladića i djevojaka intimno povjeravalo. Inkompatibilnost benzina i vatre bila je slika, kojom je on ilustrirao apsurdnost takvih naivnih iluzija.

Potrebne su nam, sigurno, i u sjemenišnom i u samostanskom odgoju, mnoge reforme. Ali revolucija nam nije nigdje, pa ni tu, potrebna. Tu najmanje. Prevelik bi bio riziko. A revolucija je, kad se sjemeništima i samostanima otvaraju vrata. I kad se iz njih istjeruje disciplina. Ona osnovna i bitna. Molitvena prije svega. Seksualna prije svega. Tko pledira za elemente koedukacije u sjemeništima i samostanima, on, virtualno i praktično, napušta i sam odgoj za celibat i djevičanstvo u principu.

Poučeni gorkim iskustvom drugi se, pred našim očima, — neki dan se je i jedan profesor, Nedeljko Meštrović iz Mostara, javno, u novinama (»Oslobođenje«, 8. II 1968., »Tribina čitalaca«, članak »Povodom mariborskog slučaja«), solidarizirao sa mariborskom odlukom i sa potrebom »zabrana« i discipline za omladinu i đake; a bezbroj je već školskih direktora i direktorica proskribiralo u svojim školama »mini-suknje«, —